

Ufuk Coşkun

Yazar | LDT Eğitim Politikaları Koordinatörü

SORULAR

1. Ne zaman, nasıl, hangi olayların, okumaların, faktörlerin veya kişilerin tesiriyle ve nasıl bir süreçle liberal oldunuz?
2. Liberalleşmeniz fikir, meslek ve sosyal hayatınızda ne gibi tesirlere veya sonuçlara yol açtı?
3. LDT'nin faaliyetlerine nasıl bir süreçle, hangi müşevviklerle, hangi kapasitede ve ne zamandan beri katılmaktasınız?
4. LDT'nin sizin katıldığınız günden bugüne ne gibi gelişmeler gösterdiğini düşünüyorsunuz? LDT nerelerde ve nelerde başarılı, nerelerde ve nelerde başarısız?
5. LDT'nin bir fikir akımı olarak güçlü ve zayıf yanları, avantaj ve dezavantajları neler? Fikir çizgisi; ağırlıklı (siklet merkezi) liberalizm anlayışı; organizasyon yapısı veya yapısızlığı; görünürlük ve bilinirlik, mali güç veya zayıflık; fikir ve kültür hayatına etki; siyasi partilere etki ve önemli gördüğünüz başka bakımlardan bir değerlendirme yapabilir misiniz?
6. Liberal olmanın ve liberal olarak bilinmenin iş ve meslek hayatında sağladığı avantajlar ve dezavantajlar var mıdır? Yaşadığınız kişisel tecrübeleri olabildiğince açık biçimde anlatabilir misiniz?
7. Türkiye'de genel olarak liberal düşüncenin özel olarak LDT'nin geleceği hakkında tahmin ve temennileriniz nelerdir?
8. Liberal düşüncenin daha iyi tanınması ve daha etkili olması için sizce kullanılacak başka yöntemler ve yapılması gereken başka şeyler var mıdır? Varsa bunlar nelerdir?

1. Tabiatım gereği ortaokul-lise yıllarımdan beri herhangi bir ideolojinin katı savunuculuğunu yapmamış ayrıca cemaat benzeri oluşumlarda da yer almamış birisi olarak farklı okumalarımın yola çıkarak -kendi halimde- insanlık sorunları üzerine kafa yormakta olan birisiydim. Hayatının hiçbir döneminde bir diğerine önyargıyla yaklaşmayan ve tamamen insanı öne çeken tutum ve tavrımla sanırım içinde azda olsa liberal fikirler barındırmış birisi olduğumu daha yeni anlıyorum. Kuşkusuz insanın şu kısacık ömür yolunda önüne çeşitli yol ayrımları çıkıyor. Bir bakıma hayat çeşitli duraklarla dolu bir yol. Herkes kendi tabiatına, duygu ve düşüncesine göre yol üzerinde bulunan kimi duraklara sapar ve oradan göçüp gider. Örneğin kimi milliyetçilik levhasını takip ederek bir müddet orada kalır kimi de sosyalizm durağında kimileri de çeşitli dinlerin yer aldığı farklı duraklarda. Ben "liberalizmi" buldum. İnsanın kısıtlanmadığı, fikirlerine, inançlarına ve yaşam anlayışlarına müdahale edilmediği, isteyeninin istediğinden istediği kadar istifade edebildiği, özgürlük değerinin baş tacı edildiği, bireyin tercihlerine saygı duyulduğu muazzam bir çatının altında buldum kendimi. Bu çatının altında herhangi bir fikir zoraki dayatılmıyor, herkes düşüncesini ve inancını herhangi bir kısıtlamaya maruz kalmadan rahatlıkla ifade edebiliyor.

Liberal olmamda ve liberal fikir dünyasını tanımamda bana öncülük eden, yaşam anlayışımın fikirleriyle beni en çok etkileyen kişi uzun yıllar kendisini hayranlıkla okuduğum Sayın Atilla Yayla oldu. Kendisi benim için ulaşılması zor bir fikir adamı idi. Sendika(Özgür Eğitim-Sen) vesilesiyle Ankara'daki ofiste ilk karşılaşmamızda o kadar mütevazı ve içten bir kişilikle karşılaştım ki o gün kendisine olan saygım bir kez daha artmıştı. Kitaplarını ve gazete yazılarını tekrar tekrar okumuştum. "Hayatta sevdiğim tek şey insan yetiştirmektir" diyen bu saygının insanın liberalleşmemde önemli bir etkisi olduğunu özellikle vurgulamak isterim. Yine liberal düşünce dünyasıyla tanışmamda etkili olan, yazılarını ulusal gazetelerde okumaya başladığım ve ilk telefon görüşmemde de beni büyük bir nezaketle karşılayan bir diğer saygın isim ise Sayın Bilal Sambur hocadır. Kendisinden çok istifade ettiğim bu değerli liberal fikir adamının Liberal Düşünce Topluluğu (LDT) bünyesine katılmamda büyük etkisi olmuştur. Keza Sayın Mustafa Erdoğan hocanın birbirinden kıymetli kitap ve makaleleri ve yine Sayın Özlem Çağlar Yılmaz hanımefendinin liberal fikirler edinmede bana önerdiği o değerli kaynakların, makalelerin ve motivasyonların da ayrıca önemli bir katkısı olmuştur.

2. Uzun yıllar ilköğretim okullarında eğitimcilik yapan ve "eğitim" konusunda kafa yoran birisi olarak liberal düşünce dünyasının meslek hayatımda çok önemli katkıları olduğunu rahatlıkla ifade edebilirim. Daha çok eğitim, devlet, resmi ideoloji ve militarizm alanlarında çalışmalar yaparken gerek

Liberal Düşünce Dergisinin çıkarmış olduğu “Eğitim” sayısını ve gerekse Sayın Atilla Yayla'nın eğitim iktisat alanlarında yazmış olduğu birkaç makaleyi okuduktan sonra eğitimin bir diğer önemli sorununun da iktisadi boyutu olduğunu fark ettim ve eğitim iktisat alanlarında -içeriden de yaptığım gözlemlerle- konuyla ilgili çalışmalar yapma imkânına kavuştum.

Liberal Düşünce'nin özellikle eğitimle ilgili o geniş fikir havzasından eğitimin finansmanına dönük edindiğim bilgiler ufku genişletti. Bilindiği gibi devletler yüksek maliyet gerektiren eğitim sektöründen büyük ölçüde zarar etmelerine rağmen müfredatından, eğitim politikalarına varana kadar eğitimin her alanında etkili olmak isterler. Bu bakımdan devletlerin itaatkâr, uyumlu, uysal ve kontrol edilebilir insan üretimini en düşük maliyetle gerçekleştirdiği kurumların okullardır. Dolayısıyla eğitim, birçok ülkede ideolojik bir temelde işlev görür. Devletler eğitimi halkı kontrol etmede en önemli mekanizmalardan birisi olarak kullanırlar ve resmi ideolojilerini eğitim kanalıyla yeni kuşaklara aktarmayı kendilerine hedef yaparlar. Bu yüzden başta finansmanından tüm unsurlarına varana kadar eğitimi kontrolleri altında tutmaya çalışırlar. Bu tür okumaların neticesinde eğitimi liberal bir perspektiften bakma gereği duydum bunun yanı sıra liberalleşmem sürecinde serbest piyasanın, düşük maliyetle yüksek kalitenin elde edildiği, yeni fikirlerin ve icatların geliştirildiği dolayısıyla tüketicinin her türlü talebinin giderildiği, farklı iş imkânlarının ve alanlarının yaratıldığı en önemlisi de özgürlükçü bir anlayışın gelişmesine katkı sunduğu ortamlar sunduğunu da anladım.

Bu bakımdan eğitimin büyük ölçüde özelleştirilmesine dönük çalışmalar hazırladım. Birçok ulusal gazetede eğitimin devlet tekeline kurtarılması, farklı alternatif eğitim modellerinin oluşturulması ve eğitimin büyük ölçüde özelleştirilmesine dönük yazılar kaleme aldım. Liberal fikir dünyasının eğitimle ilgili görüşlerime sunduğu bu katkıdan müteşekkirim. Ancak birkaç yıllık liberalizm okumalarımla da kendimi hala liberalleşmiş birisi olarak görmüyorum. Daha kat edeceğim çok mesafe olduğunu düşünüyorum. Bu bakımdan bu geniş düşünce havzasından alabildiğince faydalanmayı umuyorum.

Liberalleşmemin sosyal hayatımda da derin etkileri oldu. Sosyal çevremde bulunan liberal fikirlere yabancı bazı dostlarım ilk zamanlarda beni bir hayli yadırgamışlardı. Kırsal kesimde yetişmiş üstelik İmam Hatip Lisesi mezunu birisi nasıl olur da sadece elit kesime hitap eden, batı menşeli ve tamamen batı değerlerine hitap eden bir fikir akımını savunabilir diye düşünüyordular. Kolektivistlerin en büyük evhamlarından birisinin bireyi başlı başına bir değer olarak savunan fikir akımları olduğu bilinir. Çevremdekiler de başta

öyleydiler. Zamanla liberal fikir adamlarının eserlerinden yaptığımız okumalar ve tartışmalar neticesinde bir kısmı liberalizmin korkulacak bir fikir akımı olmadığını bilakis bireyi zenginleştiren bir pınar olduğunu kendileri bizzat ifade etmişlerdir. Toplumda kolektivistler tarafından liberalizme karşı kasıtlı geliştirilen ve yaygınlaştırılan birtakım önkabuller ve evhamlar var. Liberal fikirlerin özellikle bu kesimlere doğru bir biçimde, kaynağından ulaştırılmasında yarar olduğunu düşünüyorum. İnsanlar bilmediklerinin düşmanı olurlar dolayısıyla bugüne kadar sosyal çevremde liberal fikirlerle doğrudan ilişkili olmayan tamamen fikir olarak LDT'yi hedef alan çok farklı liberalizm algılarıyla karşılaştım. Bu insanlardan bir kısmının Atilla Yayla ve Mustafa Erdoğan okuduklarında liberalizme olan önyargılarının değiştiğini de bizzat şahit oldum.

3. LDT'nin faaliyetlerine 2009 yılından beri mümkün olduğunca katılmaya gayret gösteriyorum. Özgür Eğitim-Sen adında bir sendikada yöneticilik yaparken LDT ile birlikte eğitime dönük bir iki etkinlik organize etmiştik. Eğitim sisteminin temel sorunlarının masaya yatırıldığı bu etkinliklere katılmış ve sorumluluk da almıştım. LDT tarafından organize edilen gerek seminerler ve gerekse panellerin ülkenin kadim sorunları göz önünde bulundurulduğunda gerçekten çok faydalı olduğunu ifade edebilirim. LDT Türkiye için bir şans. Ben de uzun zamandır LDT'nin bu tür bu faaliyetlerine katılarak çok faydalı bilgiler elde ediyor ve ayrıca alanında uzman kişilerden de mümkün olduğunca faydalanmayı deniyorum.

4. LDT katıldığım günden bu yana ciddi mesafe kateden önemli bir düşünce merkezidir. Birçok fikre ve siyasi anlayışlara referans kaynağı olmaktadır. LDT'nin uluslararası saygın düşünce kulüplerinden birisi olması onun profesyonel organizasyonlara imza atması ve ülkenin temel sorunlarına dönük ciddi projeler üretmesinden kaynaklanmaktadır. Alanında uzman kişilerin görüş ve önerilerine ciddiyetle önem veren LDT, düşünce olarak her geçen gün ağırlığını hissettiren bir topluluktur.

Ancak LDT faaliyetlerinin kamuoyuna duyurulması konusunda bazı sınırlar yaşamaktadır. Örneğin Türkiye'nin en kaliteli fikir dergilerinden birini çıkartan topluluk bunun reklamını kamuoyunda yapamamaktadır, keza bu kurduğu yayınevi için de geçerli bir durumdur. Belki dergi format olarak kamuoyuna daha cazip gelecek bir biçimde yeniden dizayn edilmeli ve daha çok kişiye ulaşması sağlanabilmeli. Basın yayın araçlarının aktif kullanımı fikirlerin daha geniş kitlelere ulaşmasında etkilidir. Bu sebeple LDT düşüncelerini, projelerini basın yayın araçlarını daha cazip bir formata dönüştürerek liberal fikirlerin daha geniş kesimlere ulaşmasını sağlayabilir.

5. LDT'nin bir fikir akımı olarak; bireysel özgürlüğü temel alması, kamu organlarının yetkilerinin insan haklarıyla sınırlandırılması gerektiğine inanması, özel mülkiyetin ve mübadele temelli ekonomik yapılanmanın önemine dikkat çekmesi ayrıca devletin mümkün olduğunca piyasadan elini çekip serbest piyasa ekonomisinin işlerlik kazanmasına dair ürettiği fikir ve çalışma alanları kuşkusuz LDT'nin en güçlü olan yanlarıdır. Diğer taraftan LDT'nin profesyonel bir organizasyon yapısı bulunmaktadır. Çalışma alanlarının belirlenmesinde ciddi titizlik gösteren topluluk yaptığı organizasyonlarla mühim işler başarmakta ve yıllardır ülkenin fikir gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Öyle ki topluluktan üretilen fikirler siyasi partileri etkileyip iktidar olan partilerin özellikle mali programlarında başarı göstermesine neden olmaktadır. LDT sadece mali programlarda değil düşünce ve ifade özgürlükleri, din ve vicdan hürriyeti, eğitim özgürlüğü gibi alanlarda da birçok kesimi etkilemektedir.

LDT'nin etkilediği bir diğer önemli kesim de Türkiye'de yıllarca kendi içine kapanan, evrensel fikirler üretmeyen dindar muhafazakâr kesimdir. Yıllardır akademik düzlemde resmi ideoloji eleştirisi yapamayan, fikirlerini sesli bir biçimde ifade edemeyen özgürlüğü sadece kendileri için talep eden İslamcı kesim LDT'nin on yıllardır ürettiği fikir külliyatından etkilenecek son yıllarda -yetersiz de olsa- farklı kesimlerin bireysel özgürlüklerini savunmaya başlaması bunun en önemli göstergelerinden biridir. LDT bir fikir akımı olarak kuşkusuz çok güçlü ve tesirli bir topluluk. Çünkü kolektif yapıların "Sen, ben yok biz varız. Sakın hakkım var deme. Hak yok vazife vardır" derlemesinden türettikleri bir yaşam anlayışına karşılık başlı başına bireyi bir değer olarak ele alan yegâne fikir akımıdır. Bunun yıllardır Kemalizmin toplumun her kesiminde ağırlığını hissettirdiği ve kutsal devlet anlayışının içselleştirilerek bireyin tüm değerlerinin gözden düşürüldüğü bir ülkede nedenli önemli bir kazanım olduğu aşikârdır.

LDT yıllardır ülkenin siyasi, fikir, sosyal ve ekonomi hayatında yaptığı faaliyetlerle önemli gelişmelere imza atmış bir düşünce merkezidir. Buna edebiyat, müzik, sinema ve sanat hayatı da eklenmeli ve bu alanlarda da liberal fikirler ağırlığını hissettirmelidir.

6. Türkiye'de meslek yaşamınızı özellikle resmi ideolojinin kamu tarafından içselleştirilmesine aracılık eden bir eğitim kurumunda sürdürüyorsanız, eğer burada liberal olmak ve kalmak birçok bakımdan dezavantaja (benim için avantajdır bu) dönüşür. LDT'nin geniş ve özgürlükçü fikirlerinden istifade eden birisi olarak kendi alanıyla ilgili olarak edindiğim özgürlükçü fikirleri her fırsatta paylaşan, gazete ortamlarında yazan ve çeşitli ortamlarda da

ifade eden birisi olarak yıllardır çalıştığım kurumlarda, çiftçilerin tarlalarında biten ayrık otu muamelesine tabi tutulmuşumdur. Çiftçiler tarlalarına zarar veren bu otlardan biran evvel kurtulmak için ne yapıyorlarsa bana da çok aykırı gördükleri fikirlerimden ötürü öyle davrandılar. Ben beslendiğim fikir akımının bana öğrettiği üslup, duygu ve düşüncelerle her defasında eğitim resmi ideolojinin araçsallaştırmasına vesile olmamalı, eğitimde militarist uygulamalara son verilmeli, eğitim özelleştirilmeli ve bireysel özgürlükleri öncelikle dediğimde, okul idarecisinden öğretmenine varana kadar gittiğim her yerde dışlandım ve bir hain yaftalamasına maruz bırakıldım.

Çok şükür bu tür kurumlarda liberal fikirleri yerinde bulan zeki eğitimciler de çıkmıyor değil, ne var ki bugüne kadar çalıştığım birçok kurumda bu sayı ve saygı gayet azdı. Türkiye’de insanlar aşağı yukarı aynı kolektif eğitim anlayışından beslendikleri için bir hayli milliyetçi ve tutucu reflexler geliştiriyorlar, dolayısıyla LDT’nin bireysel özgürlükler çerçevesinden sunduğu temel insani değerleri içselleştirmeleri de bir hayli zor oluyor. Bir gün Liberal Düşünce Dergisi’nin bir sayısını öğretmenler odasına götürdüm, orada bulunan eğitimcilere de bu sayıda eğitimle ilgili özellikle kendilerini ilgilendiren çok mühim konular olduğundan bahsettim. Kafamızı karıştırmayalım diyerek günlerce dergiyi öylece uzaktan seyretmişlerdi. Çalıştığım kurumlarda çoğu zaman militarist uygulamalardan rahatsızlık duymam kimi okul idarecileri tarafından emperyalist dış mihrakların savunuculuğu yapan satılmış bir vatan haini gibi gösterilmeme neden olmuştur. Dolayısıyla benim liberal fikirleri savunmam diğer öğretmenlere kötü bir örnek olarak takdim edilirdi. Kısaca liberal iseniz cumhuriyet kurumlarında size asla yer yoktur denilmek istenirdi. Bu sebeple her ne kadar eğitim içerikli özgün projeler üretsem dahi sırf liberal fikirleri savunduğumdan olsa gerek, her yıl okul idarecileri tarafından verilen teşekkür belgelerini ben değil en milliyetçi arkadaşlar toplardı. Belki de bana bilmeden yaptıkları en iyi şey de bu olmuştur. Eğitim sisteminin militarizm ve milliyetçilik üzerine inşa edildiği bir ülkede zaten bu türden ucuz belgeleri almak istemezdim.

Liberal fikirleri savunmak benim gibi mesleği -mecburen- devlet memurluğu olan kişiler için bir hayli sıkıntılı geçer. Bu en basitinden nankörlükle suçlanmanıza neden olur. Buraya kadar anlattıklarım liberal olmanın dezavantajı olarak okunmasın lütfen bilakis ben bunu bir avantaj olarak değerlendirenlerdenim. Çünkü her ne kadar çeşitli sıkıntılar yaşasak da liberalizmin hiç tanınmadığı özellikle eğitim kurumları gibi kamu kurumlarında liberal fikirlerin anlatılması büyük önem taşımaktadır. Bu tür kolektif yapılarda bireysel özgürlükleri savunmak kadar değerli bir duygu olmasa gerek.

7. LDT kuşkusuz Türkiye'nin entelektüel potansiyelini harekete geçiren bir fikir merkezi konumundadır. 20 yıldır Türkiye'nin kırılğan süreçlerinde özgürlükten asla taviz vermemiş her durum ve şartta bireylerin lehine olabilecek fikirlerin üretilmesinde öncülük etmiş bir topluluktur. LDT ilerisi için de bu tutum ve tavrını koruyacak bir güven vermektedir. Bilindiği gibi Türkiye hala köklü sorunları olan bir ülkedir. Yıllardır LDT insan haklarına dayalı oluşan sorunların çözümü için ülkeye bir reçete sunmaktadır. LDT fikir olarak çeşitliliğe ve serbestliğe vurgu yapan, bireysel özgürlükleri savunan, Kürdün, Alevinin, Gayri Müslimin, Türkün, Müslümanın vs farklı kesimlerin bir arada çatışmadan özgürce yaşayabileceği, kimsenin bir diğerini dışlamadığı, ötekileştirmedeği, tercihlerine saygı duyduğu kısacası liberal demokrasinin öngördüğü özgürlükçü bir ortamın tesis edilmesi yolunda projeler üretmektedir. Devletçi zihniyet ise bu tür özgür ortamları kendisi için bir tehlike ve tehdit olarak gördüğünden kamuoyunda liberal fikirlerin kıymet verilmesini daha yerinde bulmaktadır.

Türkiye'nin gelecekte LDT'nin savunduğu özgürlükçü fikirleri ve köklü sorunların çözümü için önerdiği projeleri hayata geçireceğini tahmin ediyorum. Çünkü LDT hariç Türkiye'de farklı kesimlerin önerdiği çözüm önerilerinde ve yaşam felsefesinde diğerlerine özgürlük imkanı tanımıyor. Yani herkes özgürlüğü kendine istiyor oysa LDT farklılıkların özgürce kendini ifade edebildiği bir çatı konumundadır. Bu aklın, vicdanın, evrensel ahlak ve hukukun da kabul ettiği bir durumdur. Dolayısıyla LDT'nin bu fikir yolculuğunda özgürlükçü tutum ve tavrından asla taviz vermeden yoluna devam edeceğini düşünüyorum.

8. LDT'nin bir bütün olarak savunduğu değerlerin fikir dünyasına olan etkisi inkâr edilemez bir gerçektir. Ancak fikirlerin etkili olabilmesi için farklı kişilere de ulaşması gerekmektedir. Bu değerli fikirlerin aynı fikirleri savunan kişiler arasında tekrar edilmesi LDT'nin mesafe katetmesi için yeterli olmayacaktır. Liberal düşüncenin fikirlerinin kamuoyunda yaygınlaşmasını önlemek için çeşitli engelleme çabalarını tanıklık ettiğimiz bir gerçek. En büyük engelleme; kamuoyunda liberalizme karşı oluşturulan önyargılardır. Muhafazakâr görüşlere sahip bir arkadaşım kürtaj meselesinde Liberal Düşünce Dergisi'nin 67. sayısını okuyana kadar liberalleri birer cani olarak değerlendirdiğini ancak onları okuduktan sonra meselenin hiç de öyle olmadığını ifade etmişti. Liberalizmin standart bir fikir akımı olduğu yönünde birçok kişide oluşmuş yaygın bir kanaat var. Türkiye'de liberalizmin gelişmesini önlemek isteyen bazı kesimlerin ortaya attığı ve yaygınlaştırmaya gayret gösterdiği farklı bir liberalizm algısıyla karşı karşıyayız. Kuşkusuz bu durum en çok LDT'ye zarar vermektedir.

LDT zamanla kendi gazetesini çıkarmak zorundadır. Zengin mali kaynaklara sahip bir topluluk değil ancak hiç değilse ilerisi için hedeflere konulmasında fayda olacağına inanmaktayım. Türkiye’de ulusal gazeteleri okunabilir kılan yazarlara bakıldığında bunların liberal fikirleri savunan yazarlar olduğu görülmektedir. Hiçbirisi liberal fikirleri savunmayan ulusal gazetelerin tirajlarının artmasında dünyayı iyi okuyan liberal aydınların köşe yazarlığı yapmasının büyük bir katkısı vardır. LDT’nin bünyesinde çıkacak ve liberal fikirlerin kamuoyunda yaygınlaşmasına vesile kılacak bir gazetenin ülkenin özgürleşme sürecine katkı sağlayacağı unutulmamalıdır.

Liberal fikirlerin küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gerektiğine inanan bir eğitimci olarak çocuklara dönük sade, anlaşılabilir bir üslupla yazılan hikâye kitapları basılmalıdır. Liberal fikir adamlarının hayatlarının yer aldığı, özgürlük, özel mülkiyet, serbest piyasa ekonomisi, hukuk ve liberal demokrasi gibi liberal fikirlerin öne çıktığı birçok alanda çocukların anlayabileceği bir dil ve üslupla yazılacak hikâye kitaplarının çok faydalı olacağını düşünmekteyim.

LDT’nin 20. yılını kutlar ve özgürlük dolu fikirlerin üretildiği nice yıllar dilerim...